יח אבגמיי פ״ב מהל׳ נחלות הלכה ה

מוטות הנכני ה סמג עשין כו טור ושו"ע חו"מ סי רעו סעיף ה [וברב אלפס

דמכילתין פ"ח דף ריא:]: ב ד מיי שם הלכה ב

יש ד מייי שם הנכה ב טוש"ע שם סעיף ג [וברב אלפס שם]: ה מייי פכ"ב מהלכות מכירה הלכה י ופ"ח מהל' זכיה הלכה ה סמג

עשין פב טור שו"ע חו"מ סי רי סעיף א וסי רנג

סעיף כו: סעיף כו: בא ו מיי פכ"ב מהלי מכירה הלי י סמג שם

טור וש"ע חו"מ סי' רי סעיף א:

רבינו גרשום

יהא הוה עובדא. דמתה

שדומה חיותו לזנב הלטאה

שמחותכת ומפרכסת וההוא

שמחותכת ומפרכסת וההוא חיותי אינו חיות: מר בריה דרב יוסף משמיה דרב' אמר. הא דקתני מתני' תינוק יום אחד, נוחל ומנחיל הכי

מפרש לה לומר שממעט בחלק בכורה. שאם היו ט׳ אחין וזה התינוק נחלק הנכסים בי״א חלקים ונוטל הבכור פי שנים דאי ליתא

להאי לא היו מחלקין אלא

לי׳ חלקים ונוטל הבכור ב׳ לרי חלקים ונוטל הבכור בי חלקים ואם מת האי תינוק יחלקו חלקו בשוה ביניהן: אבל עובר אינו ממעט. שלא היה כלום ולעולם

המזכה לעובר קנה: מאי

טעמא. אינו ממעט: וילדו

לו בנים. בחייו ממעטי: בכור הנולד לאחר מיתת האב. כגון שילדה תאומים

וניכר הבכור שיצא תחלה: כהני תלת לישני דרבא.

להני ומת לישני ודבא. חדא לומר שממעט בחלק בכורה והני תרתי: ואם תאמר משנתינו. האמר אם

ילדה אשתו זכר יטול מנה

ילדה נקבה נוטל מאתים

. דמשמע המזכה לעובר קנה.

משוחיוו הייוו מטמא הואיל

משנתינו היינו טעמא הואיל ואדם קרוב אצל בנו: אייתי לי עשרה. כדי לפרסומי מילתא דידיה: אמר ליה זיל

קני כחד מינייהו. כשנולדו וירשו את אביהן ויחלקו את ירושתן אי האי נסיב טפי אי לאו ולדברי הכל המזכה

לעובר לא קנה: ר' אבין

. ורבי מיאשה ורבי ירמיה

אמרו אית חלק לטליא. לבחור זה במקום בניא דיהוי ליה כלומר מעכשיו זיכה לו חלק אחד מנכסיו

כאחד מן הבנים שיהי׳ לו ויחלקו המותר ויטול גם

הוא חלקו ממחן ומחלה הוא חלקו עמהן ומחחלה יטול אחד קודם חלוקה שאם יהי׳ לו הבנים ג׳ לבד מטליא יטול הוא 6) רוב

הנחלה תחלה ומן המותר

יטול כאחד מהם: ר' אבהו ור' יצחק נפחא ור' חנינא

ור׳ יצחק נפחא ור׳ חנינא לית חולק טפי לטליא. האי בר קשישא לית ליה שום

. חלק טפי במקום בניא אלא

יטול כאחד מהן ולא שום חלק יותר: אמר ליה. ר׳

ירמיה: פשיטא דהל׳ כוותן דאנן קשישן מנייכו. אלא מאי קא סברת דהלכתא

כוותיכו לא דרדקי אתון:

מידי בקשישא תליא מילתא בטעמא תליא מילתא. בטעמא תליא מילתא. וטעמא דילן מסתבר טפי.

וא״ל ר׳ ירמיה ואימא לי טעמא מאי לית חלק

. לטליא. אמר ליה ר' אבהו

ויל לגבי דר׳ אבין כו׳:

קמב:

ל) [ערכין ו. נדה מד: חולין
כא.], כ) [לעיל קלט.],
ג) יבחות סו: כחבות ו.
[ובחים לב.], ד) [לעיל סה.],

ה) [נדה מב.], ו) [לעיל קיד:], ו) [נדה מד.], ה) [ל"ל ר'

יוחנן], ש) [ע"פ הפיי שכתבו מוס' נדה מד. ד"ה איהו ע"ש],

חורה אור השלם

ו כִּי תִהְיֵין לְאִישׁ שָׁתֵּי נָשִׁים

ַ בְּיִּ תְּיֶּיֶךְ לְאִישׁ שְׁתֵּי נְשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאָחַת שְׁנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָנִים

האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה:

2 כַּי אָת ווְבֶּכוּ שְּׁ נְיִם בְּכֵל יַכִּיר לְּתָת לוֹ פִי שְׁנִים בְּכל אֲשֶׁר יִמְצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אנו לוֹ מִשְׁפָּט הַבְּכֹרָה: דברים כא יו

הגהות הב"ח

דהוא מיית ברישא. והיינו טעמא כדאמר גפ״ק דערכין (דף ז.) דאיידי דווטרא חיותיה עיילא ליה טיפתא דמלאך המות ומחתכא ליה לסימנין והא דאמר בפרק בהמה המקשה (חולין דף עד.) השוחט הבהמה ומצא בה בן תשעה חי כו׳ היינו דוקא כששחטה או

הרגה שאז היא מתה תחלה כדאמרי׳ בפ"ק דערכין ש' (דף ז. ושם) והא דאמר (א) בהשוחט (חולין דף לח.) דמתה אמו והדר ילדתה היינו מתה על ידי אדם אי נמי על ידי מלאך המות וכגון שנעקר הולד לנאת דאו אין הולד מת כדמשמע בפ״ק דערכין (דף ז. ושם) וא"ת כיון דבהריגה או נעקר לנחת היא מייתא ברישא ולא הולד א״כ אמאי נקט בן יום אחד עובר נמי נוחל ומנחיל וי"ל דבן יום אחד פסיקא ליה אבל בעובר לא פסיקא ליה למיתני נוחל ומנחיל: ופרכם תלתא פרכוםי. ואית דגרס עד תלתא פרסי פירוש מהלך שלש פרסאות:

בבור שנולד אחר מיתת האב אין נומל בחלק בכורה מאי מעמא יביר בעינן. קשה לר"י דחמחי לא מפיק ליה מוילדו לו דלעיל דבפ׳ יש בכול (בכורות דף מז: ושם ד״ה וילדו) דריש ליה נמי גבי בכור דדריש מיניה בכור שיצא דרך דופן אין נוטל בחלק בכורה ויש לומר אי לא דידעינן בכור מקרא אחרינא לא הוה מוקי האי קרת בפשוט חלת בבכור א וכן בפ׳ יש נוחלין (לעיל דף קכז.) דמפיק מוילדו לו בנים דטומטום אין ממעט בחלק בכורה ב ומוהיה הבן הבכור מפיק דבכור טומטום אין נוטל פי שנים ^ג התם נמי אי לאו דידעינן בכור מקרא אחרינא לא הוה מוקמי קרא דוילדו לו בנים בפשוט אלא בבכור והשתא אתי שפיר דלא תקשי אמאי לא נימא דיולא דופן אינו ממעט בחלק בכורה מוילדו לו כדממעטינן בבכורות מיניה דאין בכור יוצא דופן נוטל פי שנים אלא ודאי כל כמה דליכא תרי הראי לא מוקמי אלא אבכור ולא אפשוט: והלבתא המוכה לעובר לא

קנה. פירש ריב"ם דבירושה הבאה מאיליה יכול להיות דהלכה כר' יוסי דאמרינן בפרק אלמנה (יבמות דף סו. ושם ד"ה אוכלין) דהודו לו חכמים לרבי יוסי דמסתבר טעמיה אף על פי שלא חזרו בהם נראה דהלכחא כוותיה כיון דמסתבר טעמיה™: ושמנה מנים הנותרים יחלקו בין שלשתן ראובן ושמעון ולוי כל

דהוא מיית ברישא ואין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב למימרא דהוא מיית ברישא והא הוה עובדא ופרכם תלתא פרכוםי אמר מר בר רב אשי ימידי דהוה אזנב הלמאה שמפרכסת מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר לומר "שממעם בחלק בכורה ודוקא בן יום אחד יאבל עובר לא מאי מעמא יוילדו לו אמר רחמנא דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא יבן שנולד לאחר מיתת אביו אינו ממעם בחלק בכורה מאי מעמא וילדו לו אמר רחמנא והא ליכא בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא יבכור שנולד לאחר מיתת אביו אינו נוטל פי שנים מאי מעמא 2יכיר אמר רחמנא והא ליתא דיכיר והלכתא ככל הגי לישני דאמר מר בריה דרב יוסף משמיה דרבא אמר רבי יצחק אמר רבי יוחגן המזכה לעובר לא קנה ואם תאמר משנתינו פהחואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו יאמר ליה שמואל לרב חנא בגדתאה פוק אייתי לי בי עשרה ואימר לך באפייהו המזכה לעובר קנה והלכתא המזכה לעובר לא קנה ההוא דאמר לדביתהו נכסי לבני דיהוו לי מיניך אתא בריה קשישא אמר ליה ההוא גברא מאי תיהוי עליה אמר ליה זיל קני כחד מברא יהנך ודאי לא קנו דאכתי ליתנהו הָאי אית חולק למליא במקום בניא או לית ליה חולק למליא במקום בניא רבי אבין ורבי מיישא ורבי ירמיה דאמרי אית חולק למליא במקום בניא רבי אבהו ורבי חנינא בר פפי ורבי יצחק נפחא דאמרי לית חולק למליא במקום בניא אמר ליה רבי אבהו לרבי ירמיה ִי הלכתא כוותן או הלכתא כותייכו אמר ליה פשימא דהלכתא כוותן דקשישנא מינייכו ולאו הלכתא כוותייכו דדרדקי אתון

לגביה דרבי אבין דאסברתה ניהליה וכרכיש

אמר ליה מידי בקשישותא תליא מילתא בטעמא תליא מילתא וטעמא מאי יול

דעובר יורש הוא ואע"ג דתירד רבא לעיל [ע״ה] שאני התם דמעיקרא רפויי מרפייה בידייהו והתה למימר דעובר אינו יורש שיטת גמרא הוא זה אזיל

להנחיל ממונו לאחיו מן האב. ולא בהדיא תנן לה אלא מדוקיי׳ דהך

דתנן לקמן (דף קנח:) נפל הבית עליו ועל אמו כו׳ דמשמע דאם מת

קודם אמו אין יורשי הבן יורשין ממון האם וביש נוחלין" נמי דייקינן לה

ממתני׳ דהאשה את בנה והאשה את בעלה מה האשה את בעלה

אין הבעל יורש את אשתו בהבר אף

החשה את בנה אין הבן יולש את

אמו בהבר להנחיל לאחיו מן האב.

אבל אילו מתה אם תחלה ואחר כך

מת עובר היה מנחיל לאחין מן האב

דלעולם אימא לך דעובר יורש:

ופרכם. העובר חחר יציחת נפשה:

ומשני מידי דהוה אונב הלטאה.

שמפרכסת אחר שחתכוה מן הלטאה

ואין בה חיות: מר בריה דרב יוסף

משמיה דרבה המר. לעולם אימא לך

זימנין דהיא מייתא ברישא ואחר כך

עובר ומנחיל העובר לחחין מו החב

לו ובאלו לא יטול ראובן חלק בכורה

כנגד שמעון שהרי מכח אחיו לוי הוא

יורש נמצא ראובן נוטל שבעה מנין וחצי

ושמעון ד' מנין וחלי נמלא שמעטו

לידת לוי לראובן חלי מנה מחלק

בכורתו. ודוקא בן יום אחד אבל אם

היה לוי עובר כשמת אביו יעהב ואח"כ

נולד לוי אינו ממעט בחלק בכורה

אלא בחלק פשיטות כילד מת אביו

נוטל ראובן מן השנים עשר מנים

ארבעה מנים בחלק בכורה כאילו

אין העובר בעולם שהרי לא הניח

יעקב בנים ילודים אלא ראובן ושמעון

אחד יטול שלש מנים חסר שליש וגם אם יחזור וימות לוי יטול אחיו

(א) תום' ד"ה דהוא וכו' והא לאמר בפרק השוחט דמתה אמו: הכא וקא מדחי ליה ואזיל הכא וקא מדחי ליה ולעולם הך משנה דבן יום אחד נוחל ומנחיל" לאו למעוטי עובר מוסף רש"י מדין ירושה אלא למעוטי דאינו ממעט והא הוה עובדא ופרכס. עובר שבמעי אמו אחר מיתתה תלחא פרכוסי, אלמא בחלק בכורה וכדמפרש ואזיל שבא לומר דבן יום אחד ממעט בחלק בכורה כגון יעקב שמת והניח שני

סיא מיימה ברישא (ודה m). אזגב הלטאה. אם חותכין אותה מפרכסת החתיכה אובב הצטאה. מס מותכן אותה מפרכסת החתיכה ואע"פ שאין בה חיות (ערבין 1.) שהרי זנב הלטאה חותך בנים ראובן ושמעון והניח שנים עשר מנה ראוי הבכור ליטול פי שנים כאחד אותה לגמרי והיא מפרכסת, מן אחיו ויטול ראובן שמנה מנים . **מיתוך הזנב מפרכס** (חולין ושמעון ארבעה מנים נולד לוי בחיי ל"א שם מקום שהוא בכל מגים, ל"א שם מקום שהוא בכל ששמו בגדד (יבמות סו.) עיר שבכבל ושמה בגדת, יעקב ומת יעקב בו ביום אחרי לידת לוי נמצא נוטל ראובן ששה ושמעון בפסק סדרו של שרירא גאון היא נזכרת (בתובות ה). בי עשרה. לפרסס את שלשה ולוי שלשה ומת לוי בו ביום אחרי מיתת אביו דהוה ליה בן יום אחד ומנחיל לאחיו שלשה מנים הראוין הדבר (יבמות סד.). המזכה. מתנה על ידי אחר, לעובר.

מוסף תוספות

שבמעי אמו, קנה (כתובות ז:).

פירשתי לו טעמא (נדה מב.).

דאסברתה

א. [ד]מסתבר לאוקמי טפי בבכור שלא יטול ספי בבכון שלא יטוק חלק בבכורה, מלהעמידו בפשוט שלא ימעט בחלק . הבכורה. תוס' נכורות מז: ב. דאמר קרא וילדו לו בנים עד שיהא בן משעת לידה. שם. ג. [ד]דריש מוהיה הבכור עד שיהא בכור משעת הוויה. שם. ברו משנו ווויוו. עם. T. ח"ל רפינו יונה: ונראה לי כיון דקיי"ל המזכה לבנו קנה, כמשנתנו וכטעם שפי ר' המזכה לבנו קנה, כמשנתנו וכטעם שפי׳ ר׳ יוחנן הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו, אום קרובה אבלי בנו, בירושה הבאה מאליה נמי קיי"ל דעובר אית ליה זכייה, דלא אלימא הקנאת האדם במה שדעתו קרובה מירושה הבאה מאליה.

> ל"ע דמאי רוב נחלהלקאמר. ואולי דל"ל חלק אחד בנחלה תחלה וכו'.

בחלקו נמצא ראובן נוטל ארבעה מנים של חלק בכורה ושלשה מנים חסר שליש חלק פשיטוחו ומחצית של חלק לוי דהיינו מנה ושליש סך הכל ח' מנין ואם היו עשרה אחין יחלקו חלק לוי לעשרה חלקים וחלק בכורה לא יזוז מקדמותו: וילדו לו בעינן. כשנולדו לאב בחייו אמר רחמנא לחת לו פי שנים [דברים כא] חלק בכורה על אחיו שכם אחד אבל עובר הנולד לאחר מיחתו של אב לא קרינא ביה וילדו לו ולגבי חלק בכורה כמאן דליחא דמי ויטול הבכור חלק בכור גדול לפי חשבון אותן אחין הנולדים בחיי אביו: בכור הנולד לאחר מיחם האב. כגון ילדה תאומים או היו ליעקב נשים הרבה ונולד ראובן אחר מיתתו מלאה ויוסף מרחל: יכיר בעינן. וכיון דנולד בחייו אפילו לא ראהו אביו ולא הכירו מימיו הואיל וראוי להיכרא אין היכרא מעכבת בו כדר׳ זירא דכל הראוי לבילה כו' (נעיל דף פאי). בפר"ח: ו**א"ס משנחינו.** דאיתיביה רב נחמן לרב הונא דלעיל [קמא:] האומר אם ילדה אשתי כו': **קרובה אלל בנו.** וגמר ומקנה בכל לבו אבל לעובר אחר לא קנה: בגד**חאה.** דמן בגדד עיר שנולד בה ובכתבי רב שרירא היא נזכרת: בי עשרה. לפרסומי למילתא: והלכחא המוכה לעובר לא קנה. כרבי יוחנן וכגון שאינו בנו אבל המוכה לעובר שבמעי אשתו קנה דדעתו של אדם קרובה אצל בנו: נכסי לברי דיהוי ליך מינאי. ולא היתה אשתו מעוברת הלכך לא קנה כדלקמן דכה"ג לא אמרינן דעתו של אדם קרובה אצל בנו אלא היכא דמוכה לעובר שנתעברה אשתו כבר ושוב מצאתי כן בפר"ח: בריה קשישא. מאשתו ראשונה: יקנה כחד ברא כו'. יקנה כאחד מן הבנים העתידים להולד מאשה זו: אים חולק לעליא במקום בניא. דאף על גב דבניא לא קנו בכח מתנה זו אפילו חלק אחד דהא ליתנהו אפילו עובר דנימא דעתו של אדם קרובה אצל בנו ולא יקנו אלא בתורת ירושה במיתת אביהם אפ"ה בריה טליא קנה בכח מתנה זו חלק אחד מלבד חלקו שיורש עם אחיו: אית חולק לטליא כנגד אחד מהן אילו קני דה"ק ויקנה כחד מברא דיהוי לה מינאי ואף על פי שלא יקנו רואין כמה בנים יהיו לה אם הן שלשה בנים מלבד הקשיש חולקין בארבעה חלקים ויטול זה חלק אחד מהן וחוזרין וחולקים שלשה חלקים הנותרים לארבעה ויטול כל אחד חלק אחד בחורת ירושה: **טליא**. חינוק גדול כדאמר בפרק המוכר את הספינה (לשל דף 16:) דאמר יי רב נחמן נהירנא כי הוו מטיילין טליא וטליתא כבר שב סרי בשוקא ולא הוו חטאו: במקום בניא. כשיירשו הבנים את אביהן אית חולק לטליא עמהם לבד ירושתו כדפרישית: לים חולק לטליא. אלא חלק ירושה בלבד כדמפרש לקמיה [קמג.] דקני כחמור הוא דקאמר ליה קני כאחד מן הבנים שיהיו לי

וכי היכי דאינהו לא קנו שהרי לא היו עדיין אפילו עובר בשעת מתנה איהו נמי לא קנה שנתלית מתנחו במתנח הבנים: